

III. Tilastokonttori.

Tilastokonttorin vuodelta 1921 antama kertomus oli seuraava:

Konttorin henkilökunta. Vuonna 1921 oli johtajanvirka yhä edelleen avoimna joulukuun 1 p:ään ja hoiti sitä tänä aikana ensimmäinen aktuaari O. Bruun. Valtuuston lokakuun 5 p:nä tekemän päätöksen mukaan julisti rahatoimikamari viran haettavaksi ja valitsi kaupunginvaltuusto kuudesta hakijasta v. t. johtajan filosofianmaisteri O. Bruunin viran vakinaiseksi haltijaksi. V. t. johtaja nautti virkavapautta huhtikuun 2—toukokuun 15 p:n välisenä aikana Saksaan tekemänsä opintomatkan takia, jona aikana virkaa, oman virkansa ohessa, hoiti v. t. ensimmäinen aktuaari S. J. Lieto.

Ensimmäisen aktuaarin virkaa hoiti koko vuoden toinen aktuaari S. J. Lieto, toisen aktuaarin virkaa amanuenssi W. Sjöström ja amanuenssin virkaa ent. assistentti V. Kuhlefeldt, kuitenkin siten, että amanuenssi Sjöström, lääkärintodistuksella vahvistetun sairauden johdosta nautti virkavapautta kesäkuun 15—heinäkuun 15 ja elokuun 15—syyskuun 1 p:n välisenä aikana, jolloin aktuaarin virkaa hoiti v. t. amanuenssi Kuhlefeldt ja amanuenssin virkaa ylim. apulainen (reistraattori ja kirjastonhoitaja) E. Ruuth. Tarkoitusta varten myönsi rahatoimikamari 2,625 markan suuruisen viransijaisuusmäärärahan.

Vakinaiset laskuapulaiset G. Fontell ja E. Särkisilta nauttivat kesällä lääkärintodistuksella vahvistetun sairauden johdosta kumpikin kuukauden virkavapautta.

Ylim. laskuapulaisiksi otettiin helmikuun 15 p:stä ylioppilas E. Ruuth erikoistehtävään rekisteröidä ja järjestää kirjasto, kirjavarasto ja arkisto ja syyskuun 1 p:stä neiti N. Hjelmmann, jonka viimeksimainitun tulee tullihallituksessa säilytettävistä asiakirjoista poimia kauppatilastossa tarvittava aineisto. Ylim. laskuapulainen L. Norling erosi toimestaan toukokuun 1 p:nä. Lääkärintodistuksella vahvistetun sairauden johdosta nauttivat ylim. laskuapulaiset H. Montell ja A. Grönroos kumpikin kuukauden virkavapautta, jota paitsi ylim. laskuapulaiset H. Montell ja S. Hedlund yksityisten asiain tähden saivat $\frac{1}{2}$ kuukauden loman kesällä.

Henkilökunnan palkkaedut. Tilastokonttorin virkailijat nauttivat, kuten muutkin kunnan viranpitäjät, vuoden varrella kalliinajanlisäyksiä. Näiden perusteet muutettiin valtuuston kesäkuun 15 p:nä tekemän päätöksen mukaan, laskettuna saman kuukauden 1 p:stä, mutta kun tämän muutoksen johdosta viranpitäjät, joiden pohjapalkka kuukaudessa oli 500 markkaa tai vähemmän joutuivat saamaan alempaa palkkaa kuin aikaisemmin, sovellettiin konttorin tähän luokkaan kuuluviin viranpitäjiin mainittuun päätökseen sisältyvä määräys, että ei kukaan tule saamaan alempaa palkkaa kuin

mitä hän on noston edellisten perusteiden mukaan. Nämä viranpitäjät eivät siis saaneet minkäänlaista palkanparannusta vuoden varrella.

Helsingin kaupungin virkamiesten yhdistyksen kaupunginvaltuustolle tekemän ehdotuksen, että joulukuun 1 p:nä kaupungin viranpitäjille maksettaisiin kuukauden palkka lahjapalkkiona kertakaikkiaan, hylkäsi valtuusto joulukuun 14 p:nä odotettavissa olevaan yleiseen palkanjärjestelyyn vedoten. Ehdotusta siihen ei kuitenkaan oltu tehty vuoden vaihteessa.

Allaolevasta taulukosta ilmenee tilastokonttorissa toimiville virkailijoille joulukuulta maksettu palkka.

Virkailija.	Pohjapalkka.	Kalliinajan- lisäys.	Yhteensä palkkaa.
	Markkaa ja penniä.		
Johtaja	916 65	¹⁾ 2,244 20	3,160 85
Ensimmäinen aktuaari	708 33	¹⁾ 1,759 57	2,467 90
Toinen aktuaari	583 33	1,420 83	2,004 16
Amanuenssi	450 —	1,212 50	1,662 50
2 assistenttia	300 —	1,025 —	1,325 —
5 vakinaista laskuapulaista	233 33	941 67	1,175 —
8 ylim.	200 —	900 —	1,100 —
1 ylim. laskuapulainen	125 —	¹⁾ 870 —	995 —
2 ylim. laskuapulaista	125 —	750 —	875 —
Vahtimestari	150 —	¹⁾ 1,197 50	1,347 50

Konttorin huoneisto. Valmistaakseen ent. seurahuoneessa tilaa rahatoimikonttorille ja tehdäkseen rahatoimikamarin huoneistojen laajentamisen mahdolliseksi, toimeenpantiin, kaupunginvaltuuston toukokuun 11 p:nä tekemän päätöksen mukaan, vuoden lopulla kaupungin virastojen yleinen muutto. Jo loka- ja marraskuussa täytyi tilastokonttorin luovuttaa usea huone korjaustöitä varten, ja joulukuun alussa täytyi konttorin kokonaan muuttaa huoneistostaan, joka laitettiin kuntoon rahatoimikamaria varten. Konttorille luovutettiin ent. seurahuoneen kolmannesta kerroksesta yksi suurempi ja yksi pienempi huone, jotka aikaisemmin olivat kuuluneet musiikkilautakunnalle, jota paitsi konttori, henkikirjoittajan hyväntahtoisuudesta sai käyttää yhtä hänen huoneistoonsa kuuluvaa huonetta. Toisinaan sai konttorin henkilökunta turvapaikan asunnontarkastuskonttorin ja lastentarhaintarkastajan huoneistossa. Oli näinollen mahdotonta tällaisissa olosuhteissa antaa konttorin työn jatkaa keskeytymättä. Työt keskitettiin pyrkimykseen saada vuoden tilastollinen vuosikirja oikoluetuksi ja tarkastetuksi. Laskuapulaista sai osa työskennellä kotonaan, jota vastoin muut joulukuun 8—tammikuun 8 p:n välisenä aikana työskentelivät virastossa 2½ viikon vuoroin. Konttorin kalusto ladottiin käytävään, johon yleisöllä oli vapaa pääsy, ja sen kirjasto ja arkisto sijoitettiin osin ent. seurahuoneen kolmannessa kerroksessa sijaitsevaan huoneeseen ilman suoraa ulkoa tulevaa valoa, osin mainitun talon ullakolle, osin sosialilautakunnan Katarinankadun talossa n:o 4 sijaitsevan huoneiston ullakolle. Tästä järjestelystä johtuvat haitat olivat sangen suuret ja vaikeudet välttämättömiä töitä suoritettaessa tuntuvat. Ikävä kyllä on tässä huomautettava että suuri osa väliaikaisessa tilanteessa ilmenneistä haitoista olisi voitu välttää, jos yleinen muuttaminen

¹⁾ Perheenelatusapu mukaanluettuna.

olisi tapahtunut ennakolta tehdyn suunnitelman mukaan ja korjaustyöt aloitetut hyvissä ajoin rahatoimikonttorille varatussa, elintarvelautakunnan aikaisemmin käyttämässä huoneistossa, joka suurimman osan vuotta oli tyhjänä.

Konttorin julkaisuja koskeva komiteamietintö. Sittenkuin kaupunginvaltuusto budjetinkäsittelyssä joulukuun 30 p:nä 1920 oli päättänyt asettaa komitean, jolle annettaisiin toimeksi laatia mietintö ja ehdotus tilastokonttorin julkaisu-toiminnan kustannusten pienentämisestä, valitsi valtuusto tammikuun 12 p:nä komitean jäseniksi johtajat A. V. Nylanderin ja K. A. Wide-
niuksen sekä ylim. professori V. Voionmaan, joka viimeksimainittu toimi komitean puheenjohtajana. Kevään kuluessa kokoontui komitea useamman kerran ja tarkasti silloin konttorin toimittamat julkaisut sen v. t. johtajan läsnäollessa. Lokakuun 4 p:nä päivätyssä mietinnössään ¹⁾ selvitti komitea, miten tilastokonttorin julkaisuja voitaisiin supistaa osin siten että niiden kokoa pienennettäisiin jättämällä pois vähemmän tärkeitä osia, osin siten, että osa julkaisuja toimitettaisiin joka kolmas vuosi, joka vuoden sijasta, sekä ehdotti, että kaupunginvaltuusto tekisi päätöksen viimeksi mainitussa asiassa sekä velvoittaisi tilastokonttorin julkaisu-toiminnassaan ottamaan huomioon komitean esittämät näkökannat. Vaaditussa lausunnossa katsoi konttori että sen pääasiassa tuli noudattaa komitean ehdotusta, joka myöskin saavutti rahatoimikamarin puoltolauseen, mutta kaupunginvaltuusto ei vuoden kuluessa käsitellyt asiaa loppuun.

Komiteaan oli myöskin lähetetty tilastokonttorin marraskuun 27 p:nä 1920 päivätty esitys viiden ylim. laskuapulaisen ottamisesta vakinaiselle palkkasäännölle, ja puolsi komitea tähän suostumista, jonka jälkeen kaupunginvaltuusto joulukuun 21 p:nä tekikin sen mukaisen päätöksen.

Laadittuja julkaisuja. Vuonna 1921 julkaisi tilastokonttori seuraavat yhdeksän teosta, jotka ilmestyivät alempana mainittuina aikoina:

Tammik.	21.	Helsingfors stads statistik. II. Utrikes handel. 4. 1919. VI + 66 + 94 siv.
»	»	Helsingfors stads statistik. I. Hälso- och sjukvård. 10. 1919. Förra delen. VIII + 188 siv.
Huhtik.	5.	Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 30. 1917. VI + 426 siv.
»	30.	Helsingfors stads statistik. VI. Undervisningsväsen. 3. 1918—19. VIII + 66 + 50 siv.
Toukok.	13.	Helsingin kaupungin tilasto. I. Terveysten- ja sairaanhoito. 10. 1919. Edellinen osa. VIII + 188 siv.
Kesäk.	14.	Berättelse angående Helsingfors stads kommunalförvaltning. 31. 1918. VIII + 420 siv.
»	27.	Helsingin kaupungin tilasto. VI. Opetuslaitokset. 3. 1918—19. VIII + 66 + 50 siv.
Marrask.	2.	Helsingfors stads statistik I. Hälso- och sjukvård. 11. 1920. Förra delen. VIII + 96 + 40 siv.
»	5.	Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 31. 1918. VI + 418 siv.

Suurempia muutoksia esiintyi ainoastaan 1920 vuoden terveydenhoito-tilaston edellisessä osassa siten että siinä julkaistuja terveyden- ja sairaan-
hoitoviranomaisten vuosikertomuksia on lyhennetty ja useita niihin kuuluvia taululiitteitä on siirretty erikoiseen tauluosastoon. Julkaisun laajuus pieneni täten 52 sivulla lähinnä edelliseen vuosikertaan verrattuna.

Tilastollista vuosikirjaa ei vuoden varrella ilmestynyt yhtään vuosiker-
taa, koska siinä suuri joukko tauluja oli järjestettävä uudelleen, tarkoituk-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 32.

sella pienentää julkaisun laajuutta jättämättä kuitenkaan pois tärkeitä tietoja. Niinkuin jo aikaisemmin mainittiin viivästyivät vuosikirjan ilmestyminen myöskin sen kautta että konttorin väliaikaisessa huoneistossa oli mahdollonta suorittaa oikoluku ja numeroiden tarkastaminen tarpeellisen nopeaan. Vuoden lopussa oli kuitenkin 54 kahdeksansivuista arkkia painettuna, jonka tähden julkaisun voitiin odottaa valmistuvan vuoden 1922 alussa.

Myöskään kunnalliskalenteria ei vuoden varrella ilmestynyt yhtään vuosikertaa, koska sen painoksen julkaiseminen, joka oli ajateltu painettavaksi kesällä, rahatoimikamarin puheenjohtajan kanssa yksissä neuvoin siirrettiin talveksi 1922, osittain säästäväisyys- osittain myöskin muista, käytännöllisistä syistä.

Myöskin 1920 vuoden kauppatilasto viivästyivät huomattavasti niin hyvin huoneistokysymyksen kuin uuden tilastollisen tavaraluettelon takia, joka otettiin käytäntöön mainitun vuoden alusta, ja joka myöhäiseen syksyyn saakka löytyi ainoastaan suomenkielisenä.

Apuja ja tietoja muille viranomaisille. Niinkuin tavallista, laati tilastokonttori Uudenmaan läänin maaherran vuosikertomukseen kuuluvat taululiitteet, mikäli ne koskivat Helsingin kaupunkia. Tilastollisen päätoimiston laskuun laadittiin suuritoinen yhdistelmä kaupungin raha-asioista vuosina 1917—19. Pienempiä tilastollisia tietoja lähetettiin sitäpaitsi useille viranomaisille koti- ja ulkomailla; niinkään huolehti konttori maistraatin laskuun kaupungin viranomaisten haluamien protestanttisia eriuskolais-seurakuntia, kauppakouluja ja kaupungin asuin- y. m. huoneiden lukua koskevien tietojen keräämisestä. Kööpenhaminan ensimmäisen kaupunginlääkärin pyynnöstä otti konttori toimekseen viikottain lähettää hänelle tietoja sairaaloiuudesta ja kuolevaisuudesta Helsingissä.

Sosiaalihuollituksen tilastollisen osaston toimeenpaneman elinkustannustiedustelun tietojen keräämisestä huolehti konttori edelleen niiden kahden kuukauden aikana, jotka vielä olivat jäljellä tiedusteluajasta ja maksettiin maaliskuun aikana luvattu 100 markan suuruinen palkkio niille henkilöille, luvultaan 199, jotka säntillisesti, vuoden ajan olivat pitäneet kirjaa tuloistaan ja menoistaan, sekä erinäisiä palkintoja niille kirjanpitäjille, jotka suurimmalla huolellisuudella olivat täyttäneet tämän tehtävän.

Tilastollinen päätoimisto suoritti vuoden varrella joulukuussa 1920 toimitetussa väen- ja asuntolaskennassa kerätyn aineiston käsittelyn ja saatiin se suurimmaksi osaksi loppuun suoritetuksi vuoden kuluessa. Tilastokonttori oli työn kestäessä vilkkaassa kosketuksessa päätoimiston kanssa, osaksi saadakseen sellaisia erikoistietoja, joita pidettiin tärkeinä kaupungille, mutta joita ei päätoimisto katsonut omalta osaltaan tarvitsevansa, osittain ollakseen päätoimistolle hyödyksi omaamansa kaupungin alueellista jakoa y. m. koskevan liikeisemmän tuntemuksen kautta.

Mainittakoon lopuksi, että tilastokonttori lähetti Kristiania folkeregister og statistiske kontor'ille seikkaperäisen selostuksen Suomessa voimassa olevista asukasten rekisteröimistä koskevista määräyksistä, sekä tarvittavat kaavakkeet.

Toimenpiteet kunnallisen tilaston parantamiseksi. Vuoden varrella ryhtyi tilastokonttori useihin toimenpiteisiin kunnallisen tilaston parantamiseksi. Niinpä teki konttori elokuun 20 p:nä päivätyssä, rahatoimikonttorille osoittamassaan, kirjelmässä aloitteen yhtenäisen tilaston aikaansaamiseksi kaupungin työntekijöille maksettavista palkoista, ja asetti rahatoimikamari syyskuun 8 p:nä kysymystä valmistamaan komitean, johon kuuluivat jäse-

inänä insinöörit S. Randelin ja A. Skog sekä tilastokonttorin johtaja filosofianmaisteri O. Bruun. Sairaalaintarkastajan kanssa yksissä neuvoin ryhdyttiin sellaisiin toimenpiteisiin, että tarkoitusta varten käytäntöön otetuille korteille kaupungissa löytyviin mielisairaaloihin otetuita potilaita koskevat tiedot lähetettäisiin konttorille, siellä aikanaan käsiteltäviksi, jonka ohessa otettiin käytäntöön uusi, mielisairauksia koskeva nimistö. Rahatoimikamariin lähetettiin kamarin puheenjohtajan pyynnöstä promemooria, joka koski tilaston laatimista kaupunkiin muuttaneista henkilöistä, johon osittain oli käytettävä elintarvelautakunnan asiakirjoja, mutta tämä aloite ei, lasketujen korkeiden kustannusten tähden, johtanut mihinkään tulokseen. Suunniteltu ehdotus parannetun, asunonsaantia koskevan tilaston aikaansaamiseksi raukesi sentähden että rakennustarkastuskonttori ei ollut halukas tässä tarkoituksessa työskentelemään konttorin kanssa yhdessä. Huomautettakoon lopuksi että tilastokonttori ehdotti palopäällikölle palotoimikunnan vuosikertomuksessa esiintyvän, tulipaloja koskevan tilaston parantamista, mutta myöskään tämä aloite ei vuoden varrella johtanut mihinkään tulokseen.

Konttorin sisäinen järjestely. Tilastokonttori ryhtyi vuoden varrella kirjastonsa, kirjavarastonsa ja arkistonsa järjestämiseen ja luettelointiin, mutta keskeytyivät nämä työt konttorin muuton kautta väliaikaiseen huoneistonsa ja voitiin ne aloittaa uudelleen vasta sitten kun sen uusi huoneisto oli saatu kuntoon.

Rahatoimikamarin kehoituksesta laati konttori rahatalouslaskelman vuosilta 1922—26, jossa kustannukset konttorin julkaisuista laskettiin sen esityksen mukaan, jonka konttorin julkaisuista johtuvien kustannusten pienentämistä pohtimaan asetettu komitea oli laatinut.

Sittenkun tilastokonttorilta oli vaadittu selvitys 1919 vuoden tilintarkastajain tekemäin muistutusten johdosta, selvitti konttori maaliskuun 7 p:nä päivättyssä kirjelmässään niitä olosuhteita, jotka olivat aiheuttaneet konttorin vuoden varrella tekemät lisämääräraha-anomukset sekä syyt määrärahainsa ylittämiseen. Tarkastuskertomuksen käsittelyssä myönnettiin konttorille vastuunvapaus sanotulta vuodelta.

Konttorin menot ja tulot. Allaoleva taulukko osoittaa tilastokonttorin määrärahat ja sen todelliset menot vuonna 1921.

Tili.	Määräraha.	Menot.	Säästetty määrä.	
			Markkaa	penniä.
Palkkaukset	¹⁾ 57,525 —	57,524 66	—	34
Ylim. apulaiset	20,000 —	²⁾ 19,904 17	—	95 83
Konttorin ulkopuolella suoritetut työt	38,500 —	38,284 —	—	216 —
Painatuskustannukset	627,150 —	264,875 47	³⁾ 362,274	53
Kirjasto ja tarverahat	16,700 —	⁴⁾ 16,688 41	—	11 59
Elinkustannustiedustelu	25,000 —	22,850 —	—	2,150 —
Yhteensä	784,875 —	420,126 71	—	364,748 29

¹⁾ Tästä lisämäärärahaa viransijaisen palkkaamiseksi viranpiläjän sairauden aikana Smk. 2,625: —. — ²⁾ Tähän tuli lisäksi Smk. 4,600: —, jotka verotusvalmistelulautakunta maksoi verotustilaston laatimisesta. — ³⁾ Siirrettiin vuoteen 1922. — ⁴⁾ Rahatoimikonttorin laatimaan kertomukseen kaupungin tilinpäätöksestä sisältyy sitäpaitsi Smk. 567: 50 suuruinen erä, joka olisi ollut vietävä kaupungin virastojen kalustonostomäärärahaan.

Kuten taulukosta näkyy tuli tilastokonttori hyvin toimeen määrärahoillaan vuoden varrella tapahtuneesta hintojennoususta huolimatta. Painatusmäärärahoissa huomattava säästö johtuu eräiden julkaisujen myöhästymisestä, josta edellä mainittiin, ja siirrettiin kyseessäoleva määrä vuoteen 1922.

Yleisestä kalustotilistä jaettiin konttorille kaikkiaan 1,327: 50 markkaa korttirekisterikaapin, 2 pöydän, lokerohyllyn ja kaapin ostoa varten, jotka kaikki kalustot, ensinmainittua kaappia lukuunottamatta, saatiin elintarvelautakunnan varastosta halvalla.

Konttorin tulot myydyistä julkaisuista nousivat 183: 50 markkaan.

Vuoden 1922 menosääntö. Syyskuun 7 p:nä päivätyssä kirjelmässä lähetti tilastokonttori rahatoimikamarille vuoden 1922 menosääntöehdotuksen. Kaupungin painatustöiden valvojan muutamia menoeriä vastaan tekemään muistutusten johdosta ehdotti konttori sittemmin muutoksia pariin kohtaan. Rahatoimikamari kannatti tätten muutettua ehdotusta ja kaupunginvaltuusto hyväksyi sen sittemmin menoarviokäsittelyssä valtuuston vähä ennen tekemällä muutoksella, joka koski viiden ylim. laskuapulaisen ottamista vakinaiselle menosäännölle. Konttorin vuoden 1922 menosääntö päättyi 493,873: 33 markkaan vastaten 782,250 markkaa vuoden 1921 menoarviossa. Uusi oli siivoomiseen myönnetty määräraha, joka erotettiin tarverahain määrärahasta.

Kirjasto. Tilastokonttorin kirjasto lisääntyi vuoden varrella 531 numerolla. Arkisto lisääntyi m. m. sen kautta että konttori otti haltuunsa korttikeskukseen elintarvesäännöstelyssä käyttämät kortit niihin kuuluvine laatikoineen ja hyllyineen.

Lähtevät toimituskirjat. Lähteväin toimituskirjain luku vuonna 1921 oli 1,994. Niistä oli lähteviä kirjelmiä 505, joista 407 oli koti- ja 98 ulkomaille meneviä, sekä jaettuja julkaisuja 1,489, joista 1,305 oli koti- ja 184 ulkomaille meneviä.
